

Üniversite Öğrencilerinin Buldukları İl Merkezine Ekonomik Katkıları ve Harcama Eğilimleri: Isparta 2003–2009 Yılları Örneği

Tahsin AKÇAKANAT*
İlker ÇARIKÇI**
Murat Ali DULUPÇU***

ÖZET

Üniversiteler herkesçe bilinen çeşitli fonksiyonlarının yanında, kuruldukları kentlerin ekonomik, sosyal ve kültürel yapısı üzerinde önemli etkilere sahiptirler. Özellikle, az gelişmiş ya da gelişmekte olan, ekonomisi sanayiden ziyade tarıma ve hayvancılığa dayanan illerde üniversite öğrencilerinin yapmış oldukları harcamalar kent ekonomisine canlılık kazandırmakta ve bu kurumların önemini birkaç kat daha arttırmaktadır. Bu çalışmada; Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencilerinin 2003, 2005, 2007 ve 2009 yıllarında yapmış oldukları harcamaların miktarı, bileşimi ve Isparta ekonomisine katkısı analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda 2009 yılı için bir öğrencinin ayda yaklaşık olarak 474 TL harcama yaptığı ve öğrenci harcamalarının Isparta iline yıllık bazda yaklaşık 81.000.000 TL'lik bir katkı sağladığı tespit edilmiştir. Öğrenciler toplam harcamalarının yaklaşık %60'ını barınma ve beslenme amacıyla yapmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğrenci harcamaları, ekonomik katkı, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta

Spending Tendencies And Economic Contributions of University Students To The Provinces Where They Study: A Research On The Period 2003-2009

ABSTRACT

Universities, besides their various functions known by everybody, have significant effects on the economic, social, and cultural nature of the provinces where they have been founded. Particularly, in the underdeveloped or developing cities whose economy depends much more on agriculture and animal husbandry than industry, the expenses made by the university students invigorate the urban economy, increasing the importance of these establishments to a large extent. In this study, the amount and combination of the expenses made by the students of Suleyman Demirel University in 2003, 2005, 2007, and 2009 as well as their contributions to the economy of Isparta are analyzed. As a result of the research, it was found that a student spent nearly 474 TL a month in 2009 and that the overall student spending makes a contribution of some 81.000.000 TL to the city of Isparta on a yearly basis. Students make approximately 60% of their total spending for their housing and nutrition needs.

Key Words: Student expenses, Economic contribution, Suleyman Demirel University, Isparta

* Okt., Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Sağlık Yönetimi Bölümü, tahsin@sdu.edu.tr

** Doç.Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, carikci@iibf.sdu.edu.tr

*** Doç.Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü, dulupcu@iibf.sdu.edu.tr

Giriş

Uluslararası literatüre bakıldığı zaman üniversitelerin bölgesel kalkınma üzerine olan etkilerinin araştırıldığı çok çeşitli yayın karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmalar da üniversitelerin; sosyal ve kültürel açıdan oldukça geniş çerçevede katkıda bulunduğu ve üniversitelerin faaliyetlerinin, günlük yaşamın her yönüne girdiğinden bahsedilmektedir.¹ Bleaney'e göre üniversiteler hem harcama hem de istihdama ciddi katkılar sağlamaktadır². Ayrıca üniversitelerin, toplumun refah düzeyini ve yaşam kalitesini de artırdığı yapılan çalışmalarda vurgulanmıştır.³ Phelps, yaptığı bir çalışmada, üniversitelerin kuruldukları bölgenin kişisel geliri üstünde anlamlı bir pozitif etkisinin olduğunu, bölgenin istihdamını pozitif bir şekilde etkilediğini, bu sebeple gelişmekte olan ülkelerin geniş kırsal alanlarına üniversiteler kurarak daha fazla ekonomik fayda sağlayabileceğini iddia etmektedir.⁴

Bölgesel kalkınmayı destekleyen en önemli unsurlardan birisi o bölgede bulunan yükseköğretim kurumları yani üniversiteler ve bağlı birimleridir. Üniversitelerin kurulmuş oldukları bölgenin gerek sosyo-kültürel gerekse ekonomik gelişiminde çok önemli rol oynadıkları herkesçe bilinmektedir. Ayrıca üniversitelerin sağladığı bu katkıların uzun süreli olması nedeniyle sürdürülebilir bir kalkınmanın gerçekleştirilmesine de fırsat sağlamaktadır.⁵ Az gelişmiş bölgelerde kurulan yükseköğretim kurumları bölgeye sağladığı ekonomik katkı ile gelir dağılımını düzenleyici bir etkiye de sahiptir.⁶

Üniversitelerin buldukları bölgeye olan ekonomik ve sosyo-kültürel katkılarını özetle birkaç maddede toplamak mümkündür.⁷

- Bölgesel gelir ve istihdam gibi ekonomik değişkenlerde iyileşme sağlanması,
- Sağlık, iletişim, taşımacılık ve refah seviyesinin artması gibi sosyo-kültürel değişkenlerde iyileşme sağlanması,
- Eğitime katılma oranında artış ve göçlerin azalması gibi demografik ve eğitsel değişkenlerde iyileşme sağlanması.

Üniversitelerin amaçları arasında evrensel değerlere sahip, rasyonel düşünen bireyler yetiştirmenin yanında üretilen bilginin toplumla, içinde yer aldıkları kentle paylaşılması da yer almaktadır. Ayrıca üniversiteler, istihdam ettikleri idari ve akademik

¹ David Charles, "Universities and Territorial Development: Reshaping the Regional Role of UK Universities", *Local Economy*, Volume. 18, Issue. 1, 2003, p. 9.

² Michael F. Bleaney vd., "What Does a University Add to its Local Economy?", *Applied Economics*, Volume. 24, Issue. 3, 2002, p. 305.

³ Alan Greenspan – Richard Rosan, "The Role of Universities Today: Critical Partners in Economic Development and Global Competitiveness", http://www.icfi.com/Markets/Community_Development/doc_files/role-universities.pdf, 2006, p.1, 01.08.2010.

⁴ Richard P. Phelps, "The Effect of University Host Community Size on State Growth", *Economics of Education Review*, Volume. 17, Issue. 2, 1998, p. 150.

⁵ Mesut Albeni, "Bölgesel Kalkınmada Yüksek Öğretim Kurumlarının Rolü: Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kütahya, 2000.

⁶ Mesut Albeni, "Yükseköğretim Kurumlarının Gelişmekte Olan Bölgeler Üzerinde Etkisi", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt. 3, Sayı. 5, 2001, s. 140.

⁷ Nihat Gültekin vd., "Üniversitelerin Kuruldukları Kente Katkıları", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt. 7, Sayı. 24, 2008, s. 266.

personel ile öğrencilerinin harcamaları nedeniyle kuruldukları kentlerde değişik sektörler için önemli miktarda talep oluşturarak kent ekonomisine büyük katkılar sağlamaktadırlar.⁸ Üniversiteler, kentlerin imarı, yerleşim yapısının değişmesi, konut ve arsa fiyatları üzerinde etkili olmaktadır. Üniversitelerin kurulması ile birlikte yerleşke alanlarının çevresi cazibe merkezi haline gelmekte ve kentin gelişim yönü değişmektedir.⁹

Isparta ilinin merkez nüfusu, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2009 Nüfus Sayımı sonuçlarına göre 190.084 olarak gerçekleşmiştir. Isparta'nın ekonomisi genellikle tarım ve hayvancılığa dayanmakla birlikte, 1992 yılında şehre üniversitenin kurulmasıyla birlikte hizmet sektörü de ön plana çıkmaya başlamıştır. Isparta kavşak noktalarına yakın olmasına rağmen sanayi yatırımları açısından çok yeterli durumda değildir. Gerçekleşen sanayi yatırımları da genellikle tekstil, orman ürünleri sektöründe yoğunlaşmıştır.

Süleyman Demirel Üniversitesi 2009-2010 eğitim öğretim yılı sonu itibarıyla 13 fakülte, 17 meslek yüksekokulu ve 4 enstitü bünyesinde 43.938 öğrenciye ulaşmış bulunmaktadır. Bu öğrencilerden 20.289'u lisans öğrencisi olup 19.979'u Isparta merkezinde öğrenim görmektedir. 19.757 öğrenci ise önlisans öğrenimi görmekte ve bu öğrencilerden 4.656 adeti Isparta merkezde eğitimine devam etmektedir. Yüksek lisans ve doktora öğrenimi gören öğrenci sayısı ise 3.892 kişidir. Görüleceği üzere Süleyman Demirel Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin 24.635'i Isparta merkezde öğrenimini devam ettirmektedir. Öğrenci sayısı ile nüfus oranlandığında Isparta merkezinde her 7,7 kişiden 1'i Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencisi çıkmaktadır. Tabii bu oranlama yapılırken ilçelerde okuyan lisans ve önlisans öğrencilerin okudukları ilçede ikamet ettikleri göz önünde bulundurulmuştur. Ayrıca lisansüstü öğrenim gören öğrencilerin ne kadarının Isparta merkezinde ikamet ettikleri bilinemediği için bu çalışmada dikkate alınmamışlardır. Rakamlar göstermektedir ki Isparta bir üniversite şehri olmuştur. Ekonomisinin oldukça büyük bir bölümü direk ya da dolaylı olarak üniversiteye bağımlıdır. İşte bu çalışmada kent merkezinde okuyan Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencilerinin kente yaptıkları ekonomik katkı, 2003-2005-2007-2009 yılları olmak üzere dört dönem halinde karşılaştırmalı olarak verilecektir.

1. Literatür Araştırması

Üniversitelerin buldukları bölgenin, ilin ya da ilçenin ekonomisine katkılarını araştıran pek çok çalışma literatürde mevcuttur. Bu araştırmalar genellikle 2000 yılı ve sonrasında yoğunlaşmaktadır. 1992 ve 2006 yıllarında çıkarılan kanunlarla açılan çok sayıda üniversite sayesinde, ülkemizde üniversitesiz il kalmamıştır ve üniversitelerin bölgesel kalkınmaya etkileri araştırmacıların daha fazla dikkatini çeker olmuştur. Atık, Erciyes Üniversitesi'nin il ekonomisine olan katkısını araştırdığı çalışmada, Erciyes Üniversitesi'nin 1997-1998 eğitim öğretim yılında 2.313 kişiye direkt 5.362 kişiye ise dolaylı istihdam sağladığı toplamda ise Kayseri ilinde 7.675 kişilik bir istihdam

⁸ Gültekin vd., *a.g.m.*, s. 264.

⁹ Mustafa Ökmen, "Sivas'ta Kentsel Gelişme", *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt. 2, Sayı. 1, 2001, s. 259.

yaratıldığını tespit etmiştir. Üniversitenin Kayseri ekonomisine ise, direkt ve dolaylı gelirler toplamı olarak yaklaşık 13.700.000 TL katkı sağladığı sonucuna ulaşmıştır.¹⁰

Benzer bir çalışma Erkekoğlu tarafından 2000 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda 1998-1999 eğitim öğretim yılı itibarı ile Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nin ilde direkt ve dolaylı istihdam olmak üzere toplam 4965 kişiyi istihdam ettiği ve ekonomiye yaklaşık 15.400.000 TL kaynak sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.¹¹

Bilginoğlu ve arkadaşları, çalışmalarında Erciyes Üniversitesi'nin 2001 yılı itibarıyla Kayseri'de 2.696 kişiye dolaysız istihdam olanağı sağladığını ve 2000 yılında ise üniversitenin yerel ekonomiye katkısının yaklaşık 9.700.000 TL'ye ulaştığını rakamlarla ortaya koymuşlardır.¹²

Ergün, Afyon Kocatepe Üniversitesi Bolvadin Meslek Yüksekokulu'nun bölgeye olan katkılarını sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan araştırdığı çalışmada, Bolvadin Meslek Yüksekokulu'nun bölge ekonomisine, öğrenci harcamaları olarak 3.300.000 TL ve personel giderleri olarak ise 500.000 TL olmak üzere yaklaşık 3.800.000 TL'lik katkı sağladığı sonucuna ulaşmıştır.¹³

Tuğcu'nun Nevşehir'de gerçekleştirdiği çalışmada, 2002-2003 eğitim öğretim yılı itibarıyla, Nevşehir kampüste faaliyet gösteren fakülte ve yüksek okulların yöre ekonomisine yaptığı toplam gelir katkısını (dolaylı+dolaysız) yaklaşık 4.500.000 TL, toplam istihdam katkısını (dolaylı+dolaysız) ise 278 kişi olarak bulmuştur.¹⁴

Kaşlı ve Serel, 2006-2007 eğitim öğretim yılını kapsayan çalışmalarında, Balıkesir Üniversitesi Gönen Meslek Yüksekokulu'nda eğitimlerine devam eden öğrencilerin harcamalarının analizini yapmışlar ve öğrencilerin aylık 518,86TL harcama yaptıklarını belirlemişlerdir. Araştırmaya katılan 554 öğrencinin yıllık harcama tutarı toplamı ise yaklaşık 2.300.000 TL olarak tespit edilmiştir.¹⁵

Taşçı ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen ve Anadolu Üniversitesi tarafından desteklenen "Anadolu Üniversitesinin Eskişehir'e Etkileri ve Şehrin Üniversiteyi Algılayışı" başlıklı daha geniş ölçekli çalışmada, üniversite kaynaklı doğrudan ve dolaylı harcamaların Eskişehir ekonomisine katkıları yaklaşık 443.000.000 TL olarak tespit edilmiştir. Anadolu Üniversitesinin doğrudan ve dolaylı olarak yerel istihdama etkisi ise 6.939 kişi olarak bulunmuştur.¹⁶

¹⁰ Hayriye Atık, "Üniversitelerin Yerel Ekonomiye Katkıları: Teori ve Erciyes Üniversitesi Üzerine Bir Uygulama", *Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Sayı. 15, 1999, s. 108.

¹¹ Hatice Erkekoğlu, "Bölge Üniversitelerinin Yerel Ekonomiye Katkıları: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Örneği", *Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Sayı. 16, 2000, s. 225.

¹² Mehmet A. Bilginoğlu vd., *Erciyes Üniversitesi'nin Kayseri İli'nin Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Yapısına Etkileri*, E.Ü. Yayınları No: 135, Kayseri, 2002.

¹³ Erdal Ergün, "Afyon Kocatepe Üniversitesi Bolvadin Meslek Yüksekokulu'nun Bolvadin'in Sosyo - Kültürel Yapısına ve Ekonomisine Katkıları", *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi* Cilt. 5, Sayı. 1, 2003, s. 74.

¹⁴ Can Tansel Tuğcu, "Üniversitelerin Yerel Ekonomik Faaliyet Hacmine Katkıları: Nevşehir Örneği", <http://biriylilik.110mb.com/resim/images/nrbxif7v32i489yk53.doc>, 2003, s. 15, 05.08.2010.

¹⁵ Mehmet Kaşlı - Alparslan Serel, "Üniversite Öğrenci Harcamalarının Analizi ve Bölge Ekonomilerine Katkılarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma", *Yönetim ve Ekonomi* Cilt. 15, Sayı. 2, 2008, s. 106-107.

¹⁶ Deniz Taşçı vd., Editör: Fevzi Sürmeli, "Üniversite Kaynaklı Doğrudan ve Dolaylı Harcamaların Eskişehir Ekonomisine Katkıları", *Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Proje Raporu*, Proje No: 073623, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 2008, s. 69,79.

Çelikkaya ve arkadaşlarının Süleyman Demirel Üniversitesi Yalvaç Meslek Yüksekokulu'nun, Yalvaç ekonomisine sağladığı ekonomik katkıyı ölçen çalışmada, bir öğrencinin aylık harcama tutarının ortalama 494 TL olduğunu ve toplamda okulun Yalvaç ekonomisine yaklaşık 15.700.000 TL'lik katkıda bulunduğu tespit edilmiştir.¹⁷

Görkemli, tarafından yapılan ve Selçuk üniversitesinin şehre katkısını ölçen çalışmada, 2003 yılında Selçuk Üniversitesi'nin Konya ekonomisine sunduğu toplam gelir katkısı (direkt + dolaylı) 278.623.355 TL, toplam istihdam katkısı da (direkt + dolaylı) 13.702 kişi olarak tespit edilmiştir.¹⁸

Dalğar ve arkadaşları tarafından Bucak'ta yapılan bir başka çalışmada ise, bir öğrencinin ayda ortalama 468 TL harcadığı saptanmıştır. 2008-2009 eğitim öğretim yılı baz alındığında ise ilçede okuyan 3920 öğrencinin ilçe ekonomisine yaklaşık 17.000.000 TL'lik bir girdi sağladığı tespit edilmiştir. İlçede bulunan 3 yüksek okul istihdam boyutunda da 372 kişilik bir istihdam yaratmıştır.¹⁹

Çalışkan, tarafından yapılan diğer bir çalışmada, Uşak Üniversitesi'nde öğrenim gören bir öğrencinin aylık ortalama harcaması 560 TL civarında çıkmıştır. Uşak Üniversitesi'nde eğitim gören 8291 öğrenci dikkate alındığında öğrencilerin kent ekonomisine yıllık 50.000.000 TL enjekte ettiğini göstermektedir.²⁰

2. Gereç ve Yöntem

2.1. Araştırmanın Amacı

Süleyman Demirel Üniversitesi kurulduğu bölgenin sosyal, ekonomik ve kültürel hayatı üzerinde birçok faaliyeti ile etkili olmaktadır. Bu etkileşimin en önemli parçalarından biri kuşkusuz üniversite öğrencilerinin kentle olan ilişkileridir. Bu çerçevede öğrencilerin daha kaliteli bir ortamda yaşaması ve halkla kurduğu diyalogun sağlam temeller üzerinde filizlenmesi için öğrencilerin temel sorunlarını içeren bir anket çalışması yapılması fikri 2002 yılında ortaya çıkmıştır. Çalışmanın amacı, öğrencilerin kentsel yaşama ilişkin belirli alanlarda tutumlarını, sorunlarını belirlemek ve çeşitli harcama kalemlerine göre harcadıkları miktarları tespit ederek öğrencilerin Isparta ekonomisine katkılarını saptamak ve bunu bölge ile paylaşmaktır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırma için 2003, 2005, 2007 ve 2009 yıllarında olmak üzere dört aşamada veri toplanmıştır. Araştırmanın evrenini, söz konusu yıllarda Isparta il merkezinde öğrenim gören Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın yapıldığı aşamalarda, üniversitenin il merkezindeki fakülte ve yüksek okullarında

¹⁷ Süha Çelikkaya vd., "Yalvaç Meslek Yüksekokulu'nun Yalvaç Ekonomisine Katkısı ve Karşılaştırmalı Bir Analiz" *Uluslararası Davraz Kongresi: "Küresel Diyalog" Bildiriler Kitabı*, Süleyman Demirel Üniversitesi, 24-27 Eylül 2009, Isparta, s. 658-659.

¹⁸ Hayriye N. Görkemli, "Selçuk Üniversitesi'nin Konya Kent Ekonomisine Etkileri", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı. 22, 2009, s. 182.

¹⁹ Hüseyin Dalğar vd., "Bölgesel Kalkınmada Yükseköğretim Kurumlarının Rolü ve Bucak Örneği", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt. 1, Sayı. 1, 2009, s. 45.

²⁰ Şadan Çalışkan, "Üniversite Öğrencilerinin Harcamalarının Kent Ekonomisine Katkısı (Uşak Üniversitesi Örneği)", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt. 9, Sayı. 31, 2010, s. 175.

okuyan öğrenci sayıları dikkate alınarak her yıl ortalama 900 öğrenci örnekleme seçilmiş ve toplam 3591 öğrenciye ulaşılmıştır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Öğrencilere uygulanan anket yazarlar tarafından geliştirilmiş olup, öğrencilerin okudukları bölüm, aile ikametgâhı, aile gelir düzeyi, aylık harcama tutarı, harcama kalemlerine göre harcamalarının dağılımı ile ilgili demografik nitelikte sorulardır. Anketteki ifadeler 5’li likert tiplmesi ile derecelendirilmiştir. “Hiç katılmıyorum” yanıtı için 1, “Katılmıyorum” yanıtı için 2, “Kararsızım” yanıtı için 3, “Katılıyorum” yanıtı için 4, “Tamamen katılıyorum” yanıtı için 5 puan verilir.

Bu amaçla ilk anket çalışması 2003 yılı Aralık ayında yapılmıştır. Öğrencilerin tutumlarındaki ve harcamalarındaki değişimleri ölçmek amacıyla 2005 yılı Aralık ayında ikinci kez anket çalışması SDÜ öğrencilerine uygulamıştır. Çalışmanın üçüncü tekrarı 2007 Aralık’ında, son tekrarı ise 2009 Aralık ayında öğrencilere uygulanmıştır. Veriler SPSS programı aracılığıyla analiz edilmiş ve tanımlayıcı istatistiklerle analizleri yapılmıştır.

3. Bulgular

3.1. Demografik Bulgular

2003-2009 yılları arasında örnekleme alınan fakülte ve yüksekokullar ile bu birimlere uygulanan anket sayıları tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Öğrenim Gördükleri Akademik Birimlere Göre Çalışmaya Katılan Öğrenci Sayıları

Fakülte/Yüksekokul	Çalışmaya Katılan Öğrenci Sayısı
Mühendislik Mimarlık Fakültesi	760
Fen Edebiyat Fakültesi	669
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	787
Ziraat Fakültesi	151
İlahiyat Fakültesi	61
Tıp Fakültesi	126
Orman Fakültesi	71
Diş Hekimliği Fakültesi	88
Güzel Sanatlar Fakültesi	219
Teknik Eğitim Fakültesi*	426
Isparta Sağlık Yüksekokulu*	82
Isparta Meslek Yüksekokulu*	140
Isparta Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu**	11
Toplam	3591

*Bu fakülte ve yüksekokullar 2005 yılından itibaren örnekleme alınmışlardır.

**Bu yüksekokul 2009 yılından itibaren örnekleme alınmıştır.

Tablo 1’den de görülebileceği gibi en fazla örneklem Süleyman Demirel Üniversitesinin en eski ve öğrenci sayısı en fazla olan fakültelerinden, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi ve Fen Edebiyat Fakültesi’nden alınmıştır.

Araştırmaya konu olan öğrencilerin geldikleri illere göre dağılımı tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Ankete Katılan Öğrencilerin İllere Göre Dağılımı

Şehir	2003 (%)	2005 (%)	2007 (%)	2009 (%)
İstanbul, Ankara, İzmir	25.8	17.9	27.6	26.4
Isparta	11.2	13.8	4.9	4.9
Antalya	16.2	12.8	15.9	11.9
Büyükşehirler*	11.4	19	18.2	19.6
Diğer	35.3	36.4	33.5	37.2

* Bursa, Eskişehir, Adana, Kocaeli, Diyarbakır, Erzurum, Kayseri, Konya, Mersin, Sakarya, Samsun illeri bu kapsamda değerlendirilmiştir.

Tablo 2’ye bakıldığında üç büyük ilden gelen öğrencilerin 2005 yılı haricinde ortalama %26’larda sabitlenen oranı sürdürdükleri görülmektedir. Bu oranlara göre her 4 SDÜ öğrencisinden 1’i üç büyük ilden gelmektedir. Üç büyük ilin nüfusları dikkate alındığında elde edilen oran makul görülebilir. Ispartalı öğrencilerin oranında 2007’den itibaren yaşanan düşüş dikkat çekicidir. Neredeyse %9’a yakın bir düşüş 2007 yılında yaşanmış ve 2009 yılında da aynı oran korunmuştur (%4.9). Komşu il olan Antalya’dan gelen öğrenci sayısında da çok büyük değişimler yaşanmamakta ve yaklaşık %3.5 oranında yaşanan iniş çıkışlar görülmektedir. Tablo 2’nin altındaki dipnotta verilen büyükşehirlerden ve diğer olarak sınıflanan illerden gelen öğrencilerin oranı hemen hemen durağanlaşmış durumdadır. Bu gruplarda yüzdesel olarak çok küçük değişimler gözlemlenmektedir.

Öğrenci ailelerinin yıllara göre değişim gösteren aylık gelir düzeyi dağılımları tablo 3’de görülebilir.

Tablo 3: Öğrenci Ailelerinin Aylık Gelir Düzeyi Dağılımı

Gelir Grubu (TL)	2003 (%)	2005 (%)	2007 (%)	2009 (%)
0-1000	73.1	65	36.8	39
1001-2000	20	28.8	45.9	44.1
2001 ve üstü	6.9	6.2	17.3	16.9

Tablo 3’de görülebileceği gibi, öğrenci ailelerinin aylık gelir düzeyi frekans dağılımlarında yıllara göre düzelen bir eğilim vardır. Örneğin 2003 yılında 1000 TL’den az geliri olanların oranı %73.1 iken, 2009’da bu oran %39’a gerilemiştir. Yine 2001 TL ve üzeri geliri olanların oranı da %6.9’dan %16.9’a çıkmıştır. 2009 yılı verilerine göre öğrenci ailelerinin aylık gelir ortalaması 1.661,96 TL olarak belirlenmiştir. Bu rakam 2003 yılında 1.037 TL olarak tespit edilmiştir. Aradan geçen altı sene içinde öğrenci ailelerinin gelirlerinde yaklaşık olarak 600 TL’lik bir artış meydana gelmiştir.

Tablo 4’te öğrencilerin yaptıkları aylık harcamalarına göre dağılımları yer almaktadır. 2003 yılı ile kıyaslandığında pek tabii ki harcama düzeylerinde önemli oranda artış yaşanmıştır. 2003 yılında 401 TL ve üzeri harcama yapanların oranı %11 iken 2009’da bu oran %53.6’ya çıkmıştır. Aynı şekilde 100 TL’den daha az harcayanların oranı 2003’te %9.4 iken, 2009’da %0.8 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 4: Öğrencilerin Aylık Harcama Düzeylerine Göre Dağılımı

Harcama düzeyi grupları (TL)	2003 (%)	2005 (%)	2007 (%)	2009 (%)
0-100	9.4	2.6	2.3	0.8
101-200	39.5	22.2	23.9	7
201-300	28.7	32.3	26.3	18.5
301-400	11.4	21.2	30.5	20.1
401 ve üstü	11	21.7	17	53.6

3. 2. Temel Ekonomik Bulgular

Tablo 5’de görüldüğü üzere 2003 yılında il merkezinde bulunan öğrenci sayısı 15,399 olarak tespit edilmiş, aradan geçen iki sene içinde Isparta il merkezindeki öğrenci sayısı 19,389’a ulaşmıştır. 2007 verilerine göre il merkezindeki öğrenci sayısı hemen hemen aynı kalmış ve 19.719 olarak tespit edilmiştir. 2009’da ise öğrenci sayısı tekrar bir sıçrama gerçekleştirerek 21.475 kişiye ulaşmış bulunmaktadır. Tablo 5’de, öğrencilerin yapmış olduğu aylık harcama miktarları 2003, 2005, 2007 ve 2009 yılı verilerine göre ayı ayrı gösterilmiştir.

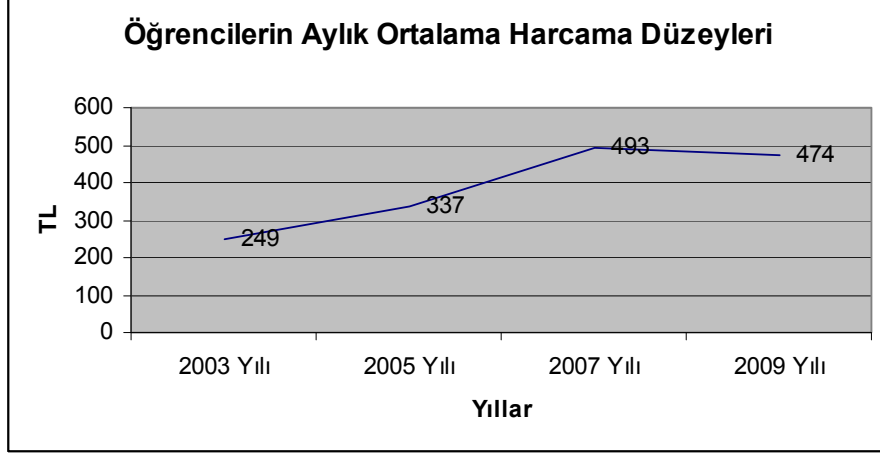
Tablo 5: Öğrencilerin Aylık Harcama Ortalamaları

Yıl	Aylık Harcama Ortalaması (TL)	İl Merkezindeki Toplam Öğrenci Sayısı	İl Merkezindeki Öğrencilerin Aylık Toplam Harcama Tutarı (TL)	İl Merkezindeki Öğrencilerin 8 Aylık Toplam Harcama Tutarı (TL)
2003	249.21	15.399	3.838 Milyon	30.700 Milyon
2005	337.63	19.389	6.535 Milyon	52.282 Milyon
2007	493.67	19.719	9.735 Milyon	77.877 Milyon
2009	474.92	21.475	10.199 Milyon	81.591 Milyon

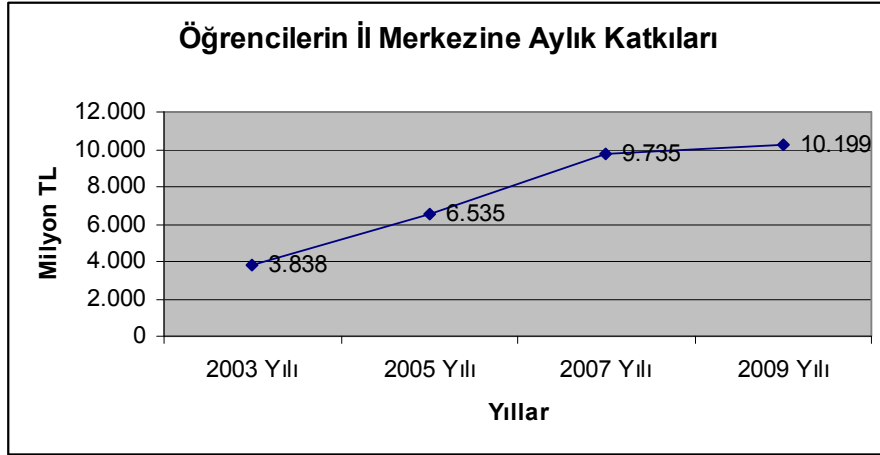
Bir öğrencinin anket sonuçlarına göre 2009 yılı aylık toplam harcaması ortalama 474 TL civarındadır. Buradan hareketle, il merkezindeki öğrencilerin Isparta ekonomisine ayda yaklaşık 10,2 Milyon TL’lik bir harcama ile katkı yaptığı söylenebilir. Öğrencilerin ilde ortalama bir eğitim-öğretim döneminde 8 ay kaldığı varsayıldığında ekonomiye yıllık yaklaşık 81,5 Milyon TL’lik bir harcama enjekte ettiği hesaplanmaktadır. 2009 yılına ait öğrencilerin aylık harcama tutarları altı sene önceki anket sonuçlarıyla kıyaslandığında yaklaşık %100’lük, dört sene önceki anket sonuçlarıyla kıyaslandığında yaklaşık %40’lık bir artış göstermiştir. Tablo 5’de dikkati çeken nokta 2007 yılında bulunan aylık ortalama harcama miktarının 2009 yılındakinden daha yüksek olmasıdır. Öğrencilerin yaptıkları harcamaların azalmasının pek çok sebebi olabilir. Tüm dünyada yaşanan küresel ekonomik krizin Türkiye ve özelinde öğrenciler üzerindeki yansımaları da bu sebeplerden biri olarak pekâlâ gösterilebilir. Aşağıdaki grafiklerde öğrencilerin Isparta ekonomisine yaptığı katkı daha net bir şekilde görülmektedir.

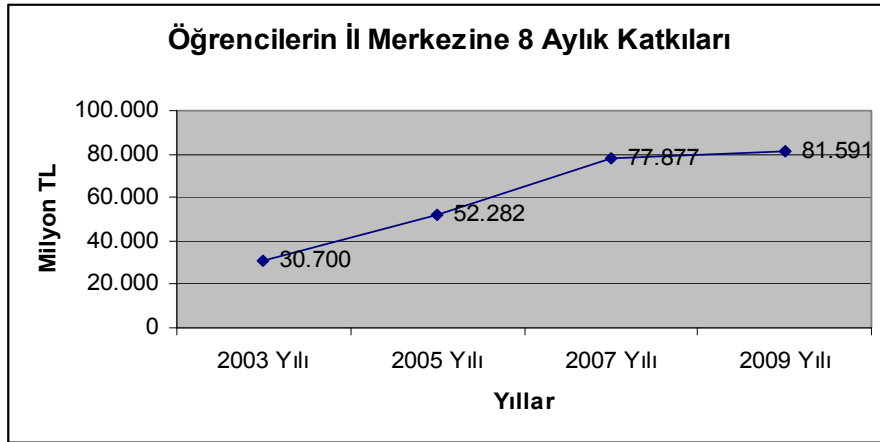
Grafik 1: Öğrencilerin Aylık Ortalama Harcama Düzeyleri

Grafik 2: Öğrencilerin İl Merkezine Aylık Katkıları

Grafik 3: Öğrencilerin İl Merkezine 8 Aylık Katkıları

3.3. Temel Harcama Kalemleri ve Harcama Düzeyleri

Çalışmanın bu bölümünde öğrencilerin temel harcama kalemleri olan beslenme, barınma, giyim, sosyal etkinlikler, haberleşme ve ulaşım harcamalarının ortalamaları ve bu harcamaların öğrencilerin toplam bütçeleri içindeki payları tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca her bir harcama kaleminin Isparta ekonomisine aylık ortalama ne kadar katkı yaptığı da hesaplanmıştır. Tablo 6'dan bu değerler görülebilir.

Tablo 6: Öğrencilerin Temel Harcama Kalemlerine Göre Harcama Düzeyleri ve Aylık/ Sekiz Aylık Harcama Projeksiyonları

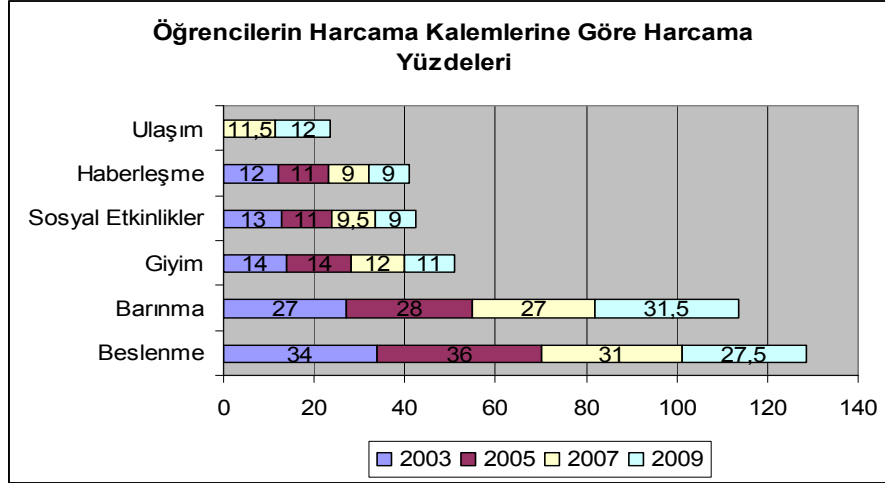
Temel Harcama Kalemleri	2003		2005		2007		2009		2009 Verilerine Göre	
	Ort. (TL)	%	Ort. (TL)	%	Ort. (TL)	%	Ort. (TL)	%	Aylık Projeksiyon (TL)	8 Aylık Projeksiyon (TL)
Beslenme	84.73	34	121.34	36	153.04	31	130.60	27,5	2.805 Milyon	22.440 Milyon
Barınma	67.28	27	94.37	28	133.29	27	149.60	31,5	3.213 Milyon	25.704 Milyon
Giyim	34.89	14	47.18	14	59.24	12	52.24	11	1.122 Milyon	8.976 Milyon
Ulaşım*	-	-	-	-	56.77	11,5	56,98	12	1.223 Milyon	9.784 Milyon
Sosyal Etkinlikler	32.39	13	37.07	11	46.89	9,5	42.75	9	918 Bin	7.344 Milyon
Haberleşme	29.90	12	37.07	11	44.43	9	42.75	9	918 Bin	7.344 Milyon
TOPLAM	249.21	100	337.63	100	493.67	100	474,92	100	10.199 Milyon	81.591 Milyon

* Ulaşım harcama kalemi 2007 yılından itibaren çalışmaya dahil edilmiştir.

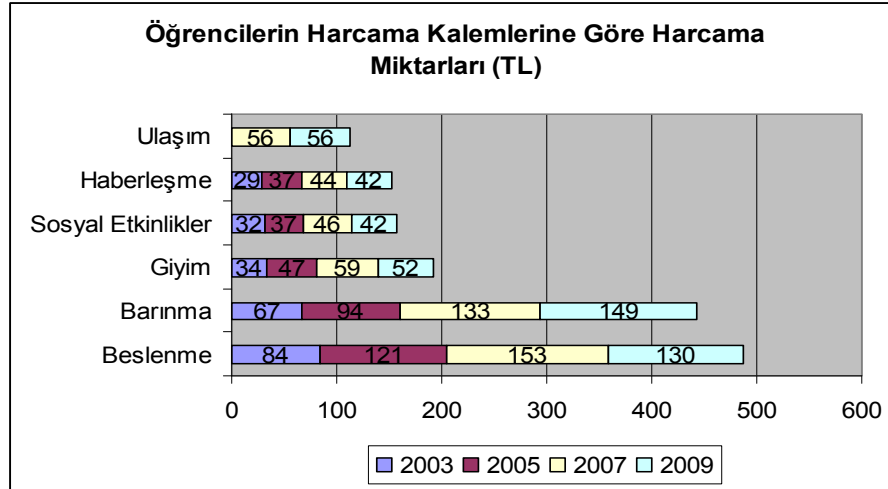
Tablo 6'dan görüldüğü gibi, öğrencilerin yaptığı harcamalar içerisinde en fazla payı 2003, 2005 ve 2007 yıllarında "beslenme" harcama kalemi almakta ve dolayısıyla bu harcama kalemi il merkezine en büyük katkıyı yapmaktaydı. 2009 yılına gelindiğinde ise, artık öğrencilerin bütçesine en fazla yük getiren unsurun "barınma" harcama kalemi olduğu görülmektedir. Barınma harcama kalemi yıllar itibari ile yatay bir seyir göstermiş olmasına rağmen 2009 yılında bir sıçrama kaydetmiştir. Isparta il merkezinde son dönemlerde gözlemlenen kira artışları elde edilen bu sonuçla örtüşmektedir. 2009 yılında "beslenme" harcama kalemi bir önceki dönemle karşılaştırıldığında adeta "barınma" harcama kalemi ile yer değiştirmiştir. Oranlar ve harcanan miktarlar hemen hemen aynı kalmış fakat sıralama değişmiştir. 2007 yılı ile karşılaştırıldığında 2009 yılında diğer dört harcama kaleminde yüzdesel ve harcanan miktar olarak pek fazla bir

değişim yaşanmamıştır. Sırasıyla öğrenciler en fazla “ulaşım”, “giyim”, “sosyal etkinlikler” ve “haberleşme” kalemlerine harcama yapmışlardır. Aşağıdaki grafiklerde öğrencilerin harcama kalemlerine göre harcama yüzdeleri ve harcama miktarları görülebilir.

Grafik 4: Öğrencilerin Harcama Kalemlerine Göre Harcama Yüzdeleri

Grafik 5: Öğrencilerin Harcama Kalemlerine Göre Harcama Miktarları (TL)

Sonuç

Günümüzde üniversiteler, sadece bilimsel bilgi üreten kurumlar olma kimliğinden sıyrılmışlardır. Yapılan çalışmalar üniversitelerin, kuruldukları bölgelere özellikle sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan birçok katkı yaptığını desteklemektedir. Bu yapı itibarıyla üniversiteler, yerel bir ekonomi için son derece önemli bir iktisadi aktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Aslında üniversiteler, eğitim sağlayan yerler olarak önem taşıyorsa da ekonomiye direkt ve dolaylı yollardan önemli katkılar sağlayan, kentsel alanların oluşumunda rol oynayan, devlet ve sanayi ile yapılan işbirlikleri sonucunda ticaret, sanat, sağlık ve bilim alanlarında büyük gelişmelere katkıları olan kurumlardır.

Üniversitelerin yerel ekonomik gelişmelere katkıları yadsınamayacak kadar büyük olmaktadır. Özellikle kentleşmenin tam olarak gerçekleştirilemediği bölgelerde kurulan yüksekokulların, buldukları bölgenin ekonomik ve sosyal gelişmişlik düzeyinin artırılmasında önemli işlevler gördüğü görülmektedir. Üniversiteler, hem kendi harcamaları, hem de çalışan-öğrenci-ziyaretçi harcamaları ile yöredeki pek çok sektöre etki eder. Üniversite bağlantılı harcamaların etki ettiği sektörler, tarım ve hayvancılık, giyim, kırtasiye, sağlık, ulaşım, telekomünikasyon, elektrik-gaz gibi hizmetler, bankalar, barınma, yiyecek ve içecek sektörü gibi çok geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır.

Üniversite öğrencilerinin yaşamlarını sürdürmek ve eğitimlerini devam ettirmek amacıyla gerçekleştirdikleri harcamalardan hareketle yapılan bu araştırmada, öğrenci harcamalarının yerel ekonomik gelişmeye etkileri incelenmiş olmasına rağmen, öğrenci ailelerinin kayıt, dönem içi ve mezuniyet dönemlerinde kente yaptıkları ziyaretler, yaz okulu uygulaması, lisansüstü eğitim, düzenlenen bilimsel kongreler, sempozyumlar, paneller gibi daha pek çok harcama dolayısıyla üniversitelerin, bölge ekonomilerini yakından etkiledikleri ifade edilebilir. Dolayısıyla üniversitelerin bölge ekonomilerine etkileri, aslında ölçülebilenin çok daha üzerindedir.

Süleyman Demirel Üniversitesi'nin kent ekonomisine katkılarını öğrenci harcamaları bağlamında analiz eden bu çalışmanın sonuçlarına göre; üniversite öğrencilerinin yapmış oldukları harcamalar, kent ekonomisi için çok önemli bir talep kaynağıdır. Araştırmanın sonuçlarına göre; Süleyman Demirel Üniversitesi'nde öğrenim gören bir öğrencinin aylık ortalama harcaması 2009 yılı rakamlarına göre yaklaşık 474 TL'dir. Yine 2009 rakamlarına göre öğrenci harcamalarının Isparta ekonomisine toplam katkısı yıllık 80 milyon TL'yi aşmaktadır. 2009 yılında Isparta'nın ihracat rakamının 120 milyon \$ olduğu düşünülürse öğrencilerin kent ekonomisine yaptıkları katkı hiç de azımsanmayacak bir düzeydedir.

Öğrencilerin harcamalarının yarısından fazlasını barınma ve beslenme harcamaları oluşturmaktadır (%59). Yıllar itibariyle bakıldığında da barınma ve beslenme harcama kalemleri hep ilk iki de yer almaktadır. Bu kalemleri sırasıyla ulaşım, giyim, sosyal etkinlikler ve haberleşme harcamaları takip etmektedir.

Üniversitelerin buldukları bölgelere katkılarını araştıran çalışmalar incelendiğinde hemen hemen bu araştırmayla örtüşen sonuçlarla karşılaşmaktadır. Kaşlı ve Serel, 2006-2007 eğitim öğretim yılını kapsayan çalışmalarında, Balıkesir Üniversitesi Gönen Meslek Yüksekokulu'nda eğitimlerine devam eden öğrencilerin aylık 518,86 TL harcama yaptıklarını belirlemişlerdir.²¹ Çelikkaya ve arkadaşlarının Süleyman Demirel Üniversitesi Yalvaç Meslek Yüksekokulu'nun, Yalvaç ekonomisine sağladığı ekonomik katkıyı ölçen çalışmasında, bir öğrencinin aylık harcama tutarı ortalama 494 TL olarak bulunmuştur.²² Dalğar ve arkadaşları tarafından Bucak'ta yapılan bir başka çalışmada ise, bir öğrencinin ayda ortalama 468 TL harcadığı saptanmıştır.²³ Çalışkan tarafından yapılan diğer bir çalışmada, Uşak Üniversitesi'nde öğrenim gören bir öğrencinin aylık ortalama harcaması 560 TL civarında çıkmıştır.²⁴

²¹ Kaşlı – Serel, a.g.m., s.106.

²² Çelikkaya vd., a.g.m., s. 658.

²³ Dalğar vd., a.g.m., s. 45

²⁴ Çalışkan vd., a.g.m., s. 175

Araştırmanın son olarak 2009 yılı içinde yapıldığı düşünülürse ve Süleyman Demirel Üniversitesi'nin de hızla gelişmekte ve büyümekte olduğunu göz önünde bulundurulursa, elde edilen bu katkının önümüzdeki yıllarda daha da artarak devam edeceğini beklemek mümkündür. Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki yükseköğretim kurumlarının bölgesel kalkınmaya önemli katkıları vardır. Isparta şehri de bunun önemli bir göstergesidir. Gerek Isparta'da ki yerel yönetim gerekse de Isparta halkı ve esnafı bu eğitim kurumunu şehirleri için bir artı değer olarak görüp gerekli önemi her zaman göstermelidir.

KAYNAKÇA

- Albeni, M. (2000), Bölgesel Kalkınmada Yüksek Öğretim Kurumlarının Rolü: Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Albeni, M. (2001), Yükseköğretim Kurumlarının Gelişmekte Olan Bölgeler Üzerinde Etkisi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3(5), 137-165.
- Atik, H. (1999), Üniversitelerin Yerel Ekonomiye Katkıları: Teori ve Erciyes Üniversitesi Üzerine Bir Uygulama, Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 15, 99-109.
- Bilginöğlü, M. A., Atik, H., Türker, O., Pamuk, Y., Düzgün, R. (2002), Erciyes Üniversitesi'nin Kayseri İli'nin Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Yapısına Etkileri, E.Ü. Yayınları No: 135, Kayseri.
- Bleaney, M. F., Binks, M. R., Greenaway, D., Reed, G. V., Whynes, D. K. (1992), What Does a University Add to its Local Economy, Applied Economics, 24, 305-311.
- Charles, D. (2003), Universities and Territorial Development: Reshaping the Regional Role of UK Universities, Local Economy, 18(1), 7-20.
- Çalışkan, Ş. (2010), Üniversite Öğrencilerinin Harcamalarının Kent Ekonomisine Katkısı (Uşak Üniversitesi Örneği), Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 9(31), 169-179.
- Çelikkaya, S., Tunç, H. ve Atatorun, M. (2009), "Yalvaç Meslek Yüksekokulu'nun Yalvaç Ekonomisine Katkısı ve Karşılaştırmalı Bir Analiz" Uluslararası Davraz Kongresi: "Küresel Diyalog" Bildiriler Kitabı, Süleyman Demirel Üniversitesi, 24-27 Eylül 2009, Isparta, 654-661.
- Dalğar, H., Tunç, H., Kaya, M. (2009), Bölgesel Kalkınmada Yükseköğretim Kurumlarının Rolü ve Bucak Örneği, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(1), 39-50.
- Ergün, E. (2003), Afyon Kocatepe Üniversitesi Bolvadin Meslek Yüksekokulu'nun Bolvadin'in Sosyo - Kültürel Yapısına ve Ekonomisine Katkıları, Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi 5(1), 63-78.
- Erkekoğlu, H. (2000), Bölge Üniversitelerinin Yerel Ekonomiye Katkıları: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Örneği, Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 16, 203-210.
- Görkemli, H. N. (2009), Selçuk Üniversitesi'nin Konya Kent Ekonomisine Etkileri, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22, 169-186.
- Greenspan, A., Rosan, M. (2006), The Role of Universities Today: Critical Partners in Economic Development and Global Competitiveness, http://www.icfi.com/Markets/Community_Development/doc_files/role-universities.pdf , (Erişim Tarihi: 01.08.2010).

- Gültekin, N., Çelik, A., NAS, Z. (2008), Üniversitelerin Kuruldukları Kente Katkıları, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 7(24), 264-269.
- Kaşlı, M. ve Serel, A. (2008), Üniversite Öğrenci Harcamalarının Analizi ve Bölge Ekonomilerine Katkılarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma, Yönetim ve Ekonomi 15(2), 99-113.
- Ökmen, M. (2001), Sivas'ta Kentsel Gelişme, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2(1), 239-264.
- Phelps, R. P. (1998), The Effect of University Host Community Size on State Growth, Economics of Education Review, 17(2), 149-158.
- Taşcı, D., Tosunoğlu, B. T., Toprak, E., Gökalp, E., Sürmeli, A., Kumtepe, E. G., Kumtepe, A. T., Editör: Fevzi Sürmeli (2008), Üniversite Kaynaklı Doğrudan ve Dolaylı Harcamaların Eskişehir Ekonomisine Katkıları, Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Proje Raporu, Proje No: 073623, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Tuğcu, C. T. (2003), Üniversitelerin Yerel Ekonomik Faaliyet Hacmine Katkıları: Nevşehir Örneği, <http://biriyilik.110mb.com/resim/images/nrbxj7v32i489yk53.doc> (Erişim Tarihi: 05.08.2010).